

IN THE SYSTEM OF SOCIAL COMMUNICATIONS

UDC 007:304:001

Public History in Professional Journalism Training (on the Example of Zaporizhzhia City)

Olena Semenets

Doctor of Philology, Professor

Zaporizhzhia National University, Zhukovsky Street, 66, Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

The author's e-mail address for correspondence: olenasemenets@gmail.com

ABSTRACT

The main objective of the study is to reveal the possibilities of Public History approach in students' education in «Journalism» specialization. The main method of research is the analysis of cases.

The results of the research: the actual forms of Public History approach in social communication space of Zaporizhzhia city are defined; the relevance and effectiveness of project learning technologies application in Public History approach when studying the discipline «Theory and History of Social Communications» are determined; the experience of implementation of students' creative educational projects presented on the website of the virtual research laboratory «*Media Culture in the Modern City, MCMC*» in the section «*Discourse of the City*» (<http://mcmc.tilda.ws/misto>) is summarized; the capabilities of educational website as a communicative platform in implementation of students' creative educational projects are revealed; the educational and pedagogic potential of Public History approach in professional education of journalists, publishers and editors, advertising and PR specialists has been proved.

It is concluded that using the Public History approach in implementation of students' creative research projects inspire future media professionals with interest in history of the city as a part of the whole country's history, ability to notice connections between actual events and their historical basis, conscious civil position and readiness to promote solving actual problems related to city and region's development.

The significance of the study is based on positive results of approbation of the Public History approach in conjunction with project learning technologies in professional journalism education. Such an approach allows training the qualified media specialists, who have high motivation to explore historical aspects of urban communicative space organization, to disseminate information about history of the city, and to consolidate media audience in the issues of historical heritage preservation.

KEYWORDS: Public History; collective memory; journalism education; project learning technologies; educational website.

Публічна історія у фаховій журналістській освіті (на прикладі міста Запоріжжя)

Семенець Олена, Запорізький національний університет, доктор філологічних наук, професор

Мета дослідження – розкрити можливості підходу публічної історії в освітній підготовці студентів за фахом «Журналістика». Основний метод дослідження – аналіз кейсів.

Результати дослідження: визначено актуальні форми існування напряму публічної історії в соціально-комунікаційному просторі міста Запоріжжя; встановлено доцільність та ефективність застосування проектних технологій навчання в реалізації підходу публічної історії при вивченні дисципліни «Теорія та історія соціальних комунікацій» у фаховій журналістській освіті; узагальнено досвід виконання творчих навчальних проектів студентів, представлених на сайті віртуальної навчальної лабораторії «Медіакультура в сучасному місті (*Media Culture in the Modern City, MCMC*)» в розділі «Дискурс міста» (<http://mcmc.tilda.ws/misto>); розкрито можливості освітнього сайту як комунікаційної платформи в реалізації творчих навчальних проектів студентів; доведено освітній та виховний потенціал підходу публічної історії в професійній підготовці журналістів, видавців і редакторів, рекламистів і фахівців зі зв'язків з громадськістю.

Зроблено висновок, що творчі дослідні проекти студентів, виконані із застосуванням підходу публічної історії, формують у майбутніх працівників медійної галузі інтерес до історії міста як частини історії цілої країни, здатність бачити зв'язки сучасних подій з історією, свідому громадянську позицію і готовність сприяти розв'язанню актуальних проблем розвитку міста і регіону.

Значимість проведеного дослідження зумовлена тим, що апробований підхід з позицій публічної історії у взаємодії з проектними технологіями навчання дає змогу готувати кваліфікованих працівників медійної галузі, які мають високу мотивацію досліджувати історичні аспекти організації міського комунікаційного простору, поширювати інформацію про історію міста, об'єднуючи медійну аудиторію в питаннях збереження історичної спадщини.

Ключові слова: публічна історія; колективна пам'ять; журналістська освіта; проектні технології навчання; освітній сайт.

Семенец Е. Публичная история в профессиональном журналистском образовании (на примере города Запорожье)

Резюме. Цель исследования – раскрыть возможности подхода публичной истории в образовательной подготовке студентов по специальности «Журналистика». Основной метод исследования – анализ кейсов.

Результаты исследования: определены актуальные формы существования направления публичной истории в социально-коммуникационном пространстве города Запорожье; установлены целесообразность и эффективность применения проектных технологий обучения в реализации подхода публичной истории при изучении дисциплины «Теория и история социальных коммуникаций» в профессиональном журналистском образовании; обобщен опыт выполнения творческих учебных проектов студентов, представленных на сайте виртуальной образовательной лаборатории «Медиакультура в современном городе (*Media Culture in the Modern City, MCMC*)» в разделе «Дискурс города» (<http://mcmc.tilda.ws/misto>); раскрыты возможности образовательного сайта как коммуникационной платформы в реализации творческих учебных проектов студентов; подтвержден образовательный и воспитательный потенциал подхода публичной

истории в профессиональной подготовке журналистов, издателей и редакторов, рекламистов и специалистов по связям с общественностью.

Сделан вывод, что творческие исследовательские проекты студентов, выполненные с применением подхода публичной истории, формируют у будущих работников медийной отрасли интерес к истории города как части истории целой страны, способность видеть связи современных событий с историей, осознанную гражданскую позицию и готовность способствовать решению актуальных проблем развития города и региона.

Значимость проведенного исследования обусловлена тем, что апробированный подход с позиций публичной истории во взаимодействии с проектными технологиями обучения дает возможность готовить квалифицированных работников медийной отрасли, имеющих высокую мотивацию исследовать исторические аспекты организации городского коммуникационного пространства, распространять информацию об истории города, объединяя медийную аудиторию в вопросах сохранения исторического наследия.

Ключевые слова: публичная история; коллективная память; журналистское образование; проектные технологии обучения; образовательный сайт.

1. Вступ

Одна з важливих функцій журналістики – медіатизація, налагодження суспільних зв'язків. Зміцненню таких зв'язків сприяє почуття патріотизму та любові до рідного міста, села, країни. Журналістські матеріали, збагачені цікавими історичними фактами, спроможні показувати наступність історичних подій та їхнє відлуння в сьогоденні, зміцнювати зв'язки між поколіннями, сприяти порозумінню в суспільстві. Такі якісні фахові повідомлення регіональної журналістики працюють на об'єднання територіальної громади, намагаються на спільне розв'язання важливих соціальних, економічних, культурних проблем регіону та країни загалом.

Фахова журналістська освіта має бути спрямована на формування свідомої громадянської позиції та відповідальності медійників за результати своєї праці. Це особливо важливо в наш час, в умовах збройного та інформаційного протистояння, яке загрожує втратою суверенітету держави. У нинішній соціально-політичній ситуації надзвичайно важлива консолідованість українського суспільства, відчуття єдності зі своєю територією та історією, усвідомлення регіональної ідентичності як складника ідентичності загальнонаціональної. Тому напрям публічної історії в суспільному житті територіальної громади та відповідний підхід у фаховій підготовці працівників медійної галузі є актуальним.

Мета дослідження – розкрити можливості підходу публічної історії в освітній підготовці студентів за фахом «Журналістика» (освітньо-професійні програми «Журналістика», «Видавнича справа та редагування», «Реклама», «Зв'язки з громадськістю», «Медіакомунікації»).

Завдання:

1) визначити актуальні форми існування напряму публічної історії в регіональному соціально-комунікаційному просторі (на матеріалах міста Запоріжжя);

2) встановити доцільність та ефективність застосування проектних технологій навчання в реалізації підходу публічної історії при вивченні дисципліни «Теорія та історія соціальних комунікацій» у фаховій журналістській освіті;

3) узагальнити досвід виконання творчих навчальних проектів студентів, представлених на сайті віртуальної навчальної лабораторії «*Медіакультура в сучасному місті (Media Culture in the Modern City, MCMC)*» в розділі «*Дискурс міста*» (<http://mcmc.tilda.ws/misto>);

4) розкрити можливості освітнього сайту як комунікаційної платформи в реалізації творчих навчальних проектів студентів;

5) узагальнити освітній та виховний потенціал підходу публічної історії в професійній підготовці журналістів, видавців і редакторів, рекламистів і фахівців зі зв'язків з громадськістю.

2. Методи дослідження

Основний метод дослідження – аналіз кейсів. Він був застосований у двох напрямках:

1) вивчення досвіду розгортання публічної історії в соціально-комунікаційному просторі міста Запоріжжя на матеріалах актуальних подій у громадському житті міста і контенту груп аматорів цього напрямку в соціальній мережі Фейсбук;

2) аналіз результатів виконання творчих навчальних проєктів студентів з дисципліни «Теорія та історія соціальних комунікацій», виконаних з використанням підходу публічної історії та представлених на сайті віртуальної навчальної лабораторії «*Медіакультура в сучасному місті (Media Culture in the Modern City, MCMC)*» в розділі «Дискурс міста».

3. Теоретичне підґрунтя

Напрямок публічної історії (Public History) виник в США в 1970-ті рр., коли в університетах відкрилися перші навчальні програми за спеціальністю «Публічна історія», у 1978 р. почав виходити науковий журнал «The Public Historian», а в 1979 р. була заснована Національна рада США з публічної історії. Цей міждисциплінарний напрям з часом завойовував дедалі більше прихильників у Канаді, Австралії та європейських країнах.

Формування нового напрямку було зумовлене загальними процесами демократизації науки. У XX ст. наука виходить у публічний простір, стає ближчою до людей за своїм живим відгуком на суспільні запити, за самими процедурами досліджень і швидкою реалізацією своїх досягнень. Це стосується і гуманітарних наук, зокрема історії.

Для розвитку нового напрямку важливими є процеси демократизації суспільного життя, зокрема зростання інтересу територіальної громади до історії свого міста, села, регіону. Академічна наука, реагуючи на такий суспільний запит, у відповідь стає більш демократичною. Науковці, які відчують цей дух часу, намагаються цікаво й захопливо, з використанням нових форматів, розповідати людям про минулі події.

Публічна історія – це міждисциплінарний напрям досліджень, який передбачає поширення історичних відомостей у публічній сфері; сукупність дослідних та популяризаторських практик представлення академічних знань у публічних, зокрема медійних дискурсах. Провідними ознаками дискурсу публічної історії є використання методів історичної науки та наголос на важливості історичних знань для розвитку суспільної свідомості.

Французький історик П'єр Нора стверджує, що ми живемо в добу «всесвітнього торжества пам'яті» і називає наш час «меморіальною епохою». «Розквіт пам'яті» і демократизацію історії в наш час П'єр Нора пояснює соціальними чинниками – потужним рухом звільнення та емансипації народів, етносів, соціальних груп, а також усвідомлення цінності окремої людини. «Відвоювання власного минулого, – вважає вчений, – є необхідним складником утвердження власної ідентичності» [1].

Публічна історія освоює дедалі різноманітніші сфери та напрями діяльності, і провідною при цьому залишається настанова «робити історію актуальною та корисною в публічній сфері» [2]. Публічна історія «повинна спілкуватися з громадськістю й адаптуватися до нових форм вираження. Вона повинна вчитися, як використовувати популярні засоби комунікації в публічній сфері, залишатися гнучкою та шукати міждисциплінарних партнерів, не забуваючи про своє коріння в історичній науці» [3].

Разом із демократизацією історичної науки, переконливо виражений також зустрічний напрям: звичайні громадяни, не маючи спеціальної історичної освіти, не будучи фахівцями

в галузі академічної історичної науки, стають справжніми дослідниками локальної історії. Талановиті люди, захоплені минулим свого міста, сьогодні володіють багатою інформацією, віднайдену в архівах, музеях і бібліотеках, мережі інтернет, у живому спілкуванні із земляками-носіями історичної пам'яті.

Один із першопрохідців публічної історії як міждисциплінарного напрямку, професор Манчестерського університету Джером де Гру розповідав, що одного разу, працюючи в Британській бібліотеці над документами з історії Англії 1640-х років, побачив з вікна, як на площі відбувалася реконструкція тих самих подій. Він був приголомшений: йому здалося, що його дослідження оживає. За словами професора, це спонукало його і в подальшому завжди намагатися зрозуміти, як історія працює поза межами бібліотеки та фахових спільнот [4, с. 9–10].

Рух реконструкторів історичних подій, так само як і екскурсійна діяльність, публікації в мас-медіа на теми минулих подій, що є актуальними в контексті сьогодення, історичні романи та художні фільми, використання ретро-мотивів у дизайні міського простору, – ці та інші різноманітні форми емоційного й образного пізнання історії вступають у своєрідний діалог з академічними студіями.

Розвитку такої «громадянської» історичної науки сприяють сучасні засоби масової комунікації та цифрові технології: створюються сайти, блоги, групи в соціальних мережах, присвячені історії рідного міста. У такій «живій», або «народній», історії можуть бути представлені різні, нерідко протилежні інтерпретації минулих подій. Дослідникам (як фахівцям, так і аматорам) важливо розібратися в закономірностях цих трактувань та шукати способи налагодження суспільного діалогу.

Таким чином, діють два зустрічні потоки – праця фахових істориків –популяризаторів науки та аматорів історичних досліджень. Разом вони формують поле публічної історії.

Зрозуміло, що глобальні питання загальнонаціональної та світової історії залишаються прерогативою фахових науковців. Тоді як локальна історія та краєзнавство стали сферою живого інтересу саме публічної історії. У таких дослідженнях важливий зв'язок із місцем, емоційне відчуття рідної землі та історичних артефактів на ній [5, с. 4].

Особлива роль у розвитку публічної історії належить матеріалам регіональної журналістики. Розвиваючи цей напрям, працівники медійної галузі здатні вести просвітницьку роботу, зацікавлювати аудиторію історією рідного міста, готувати яскраві, змістово насичені медійні матеріали (журналістські твори, нові видавничі проекти, рекламні продукти), які сприятимуть налагодженню суспільного діалогу та зміцненню громадянського суспільства.

Застосування такого підходу в процесі фахової підготовки журналістів, видавців і редакторів, рекламістів та фахівців з PR сприятиме підвищенню якості освіти і вихованню соціально відповідальних працівників медіасфери.

4. Результати й обговорення

Запоріжжя – місто з надзвичайно цікавою історією. Скіфські кургани, острів Хортиця і козацька вольниця, культурний спадок менонітів, план електрифікації і Дніпрогес, конструктивізм і «сталінська архітектура», індустріальні гіганти радянських часів і зміни міського простору в руслі сучасних процесів декомунізації... Місто зберігає нашарування багатьох історичних епох, культур, дискурсивних практик.

Саме цим зумовлений значний інтерес мешканців до історії міста. Це виявляється й у підтримці груп з історії Запоріжжя в соціальних мережах. Зокрема, в мережі Фейсбук чималою популярністю користуються сторінка «Атипичное Запорожье» (8463 уподобання)

та пізніше створена група «Новые экскурсии по Запорожью» (1944 учасники, інформація на 27.07.18).

Сторінкою «Атипичное Запорожье» керує Роман Акбаш, журналіст за фахом. Основний контент – старі та сучасні фото, кадри кінохронік і фрагменти художніх фільмів, сучасні аматорські відео, присвячені рідному місту, спогади учасників спільноти про реалії, традиції та особливості побуту минулих років. Напрями роботи – онлайн спілкування та активна екскурсійна діяльність – «прогулянки Запоріжжям», які проводить Роман Акбаш. Систематизація відомостей з історії міста представлена адміністратором спільноти також на сайті «Ретро Запорожье» [6], на якому розміщені публікації, надруковані в різні роки в місцевій періодиці, а також численні блогові пости самого Романа Акбаша.

Група «Новые экскурсии по Запорожью» об'єднує істориків-професіоналів (Валерій Стойчев, Павло Кравчук, Петро Бойко, Михайло Волобуєв та інші) та людей інших професій, захоплених дослідженням історії краю. Адміністратор групи – Ігор Павелко, інженер за фахом, має другу освіту «Краєзнавство, екскурсійна та туристична діяльність» і є членом Наукового товариства імені Якова Павловича Новицького при історичному факультеті Запорізького національного університету.

Основний контент у групі «Новые экскурсии по Запорожью» – оцифровані архівні документи (старі фото, листівки, мапи старого Олександрівська та Запоріжжя, офіційні документи і свідчення очевидців минулих подій), матеріали бібліотек, а також сучасні фото міста і його околиць. Напрями роботи – вивчення документів в архівах і бібліотеках, польові обстеження історичних об'єктів, що збереглися, онлайн спілкування, просвітницька та екскурсійна діяльність, спільні науково-популярні публікації (наприклад, [7]). Екскурсії містом проводять як фахові історики, так і ентузіасти історичних досліджень (зокрема, екскурсію «Історія Верхньої Хортиці в сім'ях і долях менонітів» проводить Віктор Пеннер – нащадок менонітів, знавець менонітської історії та культури, який поєднує підхід сімейної історії з опрацюванням численних документів, зібраних у бібліотеках, музеях, онлайн-ресурсах, а також аналіз усних свідчень з історії менонітів південної України).

У соціально-культурному просторі Запоріжжя велике історичне та культурне значення має Соцмісто (Шосте селище), де представлений унікальний архітектурний ансамбль 1920–1930-х років у стилі конструктивізму. У збереженні цього культурного спадку особлива роль належить Галереї сучасного мистецтва Varannik. Директор галереї Юрій Бараник (інженер за фахом), менеджерка Наталія Лобач (філолог за освітою). Основні напрями діяльності – лекції та екскурсії, присвячені історії Соцміста, а також щорічні осінні «Тижні конструктивізму».

Галерея Varannik була одним з організаторів Міжнародної науково-практичної конференції «Універсальність явищ запорізького модернізму і школи Баухаус. Проблеми збереження модерністської спадщини», що відбулася в Запоріжжі в листопаді 2017 р. На конференції було переконливо продемонстровано універсальність архітектури модернізму у світовому контексті (зокрема, спорідненість запорізького конструктивізму та німецької школи Баухаус), підкреслено надзвичайну історичну та культурну цінність запорізького Соцміста [8].

Природне середовище побутування публічної історії – культурні заходи й зібрання представників міської громади, присвячені збереженню пам'яток історії та культури, перегляди та обговорення художніх і документальних фільмів – наприклад, обговорення документального фільму «Зберегти не можна зруйнувати» в березні 2018 р. (інформація про ці та інші події представлена в одному з постів блогу викладача на сайті віртуальної навчальної лабораторії [9]).

Такий соціально-комунікаційний простір розвитку публічної історії в місті слугує інформаційним підґрунтям пізнавальної діяльності студентів – майбутніх медійників. На факультеті журналістики Запорізького національного університету підхід публічної історії

реалізується у формі студентських творчих дослідних проєктів, огляд яких представлений на сайті віртуальної навчальної лабораторії «Медіакультура в сучасному місті (Media Culture in the Modern City, MCMC)» [10], зокрема в розділі «Дискурс міста» (<http://mcmc.tilda.ws/misto>).

Під час вивчення дисципліни «Теорія та історія соціальних комунікацій» студенти працюють над великим спільним проєктом «Рідне місто в аспекті соціальних комунікацій», досліджуючи різні аспекти організації міського комунікаційного простору. В освітньому процесі ми виходимо з настанови, що виховання в містян любові до рідного міста і пробудження інтересу до його історії сприятиме розв'язанню складних соціальних та політичних проблем сьогодення, об'єднанню міської громади для розбудови спільного майбутнього, і важлива роль у цьому належить фаховим матеріалам працівників медійної галузі – журналістів, видавців, рекламістів, фахівців зі зв'язків з громадськістю.

Саме на такий підхід орієнтовані навчальні творчі проєкти, які пропонуються студентам для виконання. Завдання мають на меті розвинути в студентів любов до рідного міста, сформувати професійні навички підготовки якісних медійних продуктів, присвячених публічній історії рідного міста і здатних сприяти єднанню міської громади.

Студенти виконують навчальні проєкти індивідуально або у творчих дослідницьких групах, самостійно обираючи тему та форму реалізації проєктів – публікації в газетах, фото, відео, мультимедійні лонгриди, блоги, комікси, презентації, постери соціальної реклами тощо. У цих медійних матеріалах утілено результати творчого енактивованого пізнання, що мусить бути складником професійної компетенції сучасних журналістів та інших фахівців цієї сфери. Джерелами інформації слугують відомості, одержані з бібліотек, музеїв, архівів, онлайн ресурсів, усної історії, спільнот у соціальних мережах (насамперед згаданих вище «Атипічне Запоріжжя», «Новые экскурсии по Запоріжжю»).

Концептуальну основу становить дискурсивний підхід в аналізі міського комунікаційного простору. Місто при такому підході розглядається як складно організований мультимодальний дискурс, а його компоненти (архітектура, пам'ятники, вулиці, парки) – як носії різних типів колективної пам'яті, залучені до процесу комунікації. Складники міського дискурсу, які визначають унікальне обличчя міста і формують історичне та культурне тло сучасних подій, мають виразну фрактальну організацію, оскільки частина системи зберігає інформацію про ціле: історичну епоху, тип культури, колективну ментальність.

На нашу думку, дискурсивний підхід в аналізі різних за семіотичною природою комунікаційних систем має потужний пізнавальний та виховний потенціал у підготовці майбутніх медійників. Він дає змогу розвивати професійну уважність і спостережливість, емпатію і творчу уяву журналістів, підтримувати живе відчуття соціального простору й часу, розкривати різні форми емоційного особистісного зв'язку людини та її життєвого середовища (докладніше про це [11]).

Результати роботи студентів представлені на сайті віртуальної навчальної лабораторії «MCMC» в розділі «Дискурс міста», який складається з таких рубрик:

- «Місця пам'яті».
- Вулиці, райони Запоріжжя. Ідентичність.
- Архітектура – символічне обличчя міста.
- Міські ландшафти.
- Видатні люди Олександрівська – Запоріжжя.
- Запоріжжя в мистецтві.
- Культурний простір міста.
- Галузева специфіка комунікацій.
- Інші міста і села України – з любов'ю.

Виконуючи навчальні проєкти, студенти вчаться помічати багатство повідомлень у комунікаційному просторі сучасного міста, сприймати складні історичні нашарування

смыслів. Наприклад, у першій рубриці представлені роботи, які допомагають зрозуміти феномен «місць пам'яті» (П'єр Нора), тобто локусів, у яких колективна пам'ять «кристалізується і знаходить свій притулок» [12, с. 17].

Фотопроект «Запоріжжя в розрізі часу» експлікує пласти історичної пам'яті, що її зберігають наші вулиці й площі, монументи й будівлі. Творча робота студентки увиразнює багатшаровість, плинність і континуальність перебігу історії.

Інша робота – особлива інтерпретація хортицьких легенд, представлена в жанрі графічної оповіді. Веб-комікс поетично-втаємничено описує історію славетного острова. Така форма презентації експлікує діалог давніх міфічних уявлень та сучасної візуальної культури.

У цій же рубриці («Місця пам'яті») презентовано серію постерів соціальної реклами – оригінально стилізованих зображень об'єктів міського ландшафту, які можуть бути розміщені як білборди в різних локаціях Запоріжжя. Це, на думку студентів творчої групи, здатне додати улюбленому місту ще більшої цілісності та внутрішньої єдності (<http://mcmc.tilda.ws/memory>).

У рубриці «Вулиці, райони Запоріжжя. Ідентичність» роботи студентів розкривають історію рідних вулиць та їхніх назв, особливості неформальних номінацій і народної топонімії міста. Актуальній темі перейменування вулиць і районів у руслі загальнонаціонального процесу декомунізації присвячено відеосюжет, у якому йдеться про необхідність перейменувань, представлено думки науковців із цього приводу і висновок щодо «прагнення змін, які творять історію» (<http://mcmc.tilda.ws/identity>).

Рубрика «Архітектура – символічне обличчя міста» містить студентські роботи, спрямовані на висвітлення особливостей запорізької архітектури різних епох і традицій: культурного спадку менонітів (XIX – початок XX ст.), будівель у стилі конструктивізму (1920–1930-ті рр.), дискурсу «сталінської архітектури». Всі ці об'єкти разом, у комплексі формують неповторне символічне обличчя міста, і кожна з архітектурних традицій зберігає колективну пам'ять про часи, людей, події. Дослідницький інтерес і захоплення майбутніх медійників викликають улюблені містянами запорізькі вежі, виконані в стилі арт-деко, які організовують навколо себе міський простір, і кожна з них має свою особливу історію.

Студенти-журналісти готують дослідження про історію церков Олександрівська–Запоріжжя, історію будинків Лещинського і Мінаєва, будівель театру Магара та обласної філармонії, цирку та Славутич-Арени... Особлива увага – до історії будівництва та повоєнного відновлення Дніпрогесу. А також до однієї з найбільш незвичайних споруд міста – знаменитого *Круглого будинку* (<http://mcmc.tilda.ws/architecture>).

Найважливіше те, що студенти і випускники факультету журналістики ЗНУ переймаються долею цих споруд, прагнуть допомогти їх збереженню. Зокрема, значний відгук серед запоріжців мала публікація випускника факультету Геннадій Матвієнка «Некультурное наследие – как уничтожают архитектуру Запорожья» в інтернет-виданні «Вся Власть» (серпень 2016 р.) – про архітектурну цінність будинку № 228 на проспекті Соборному, про ганебне руйнування частини його фасаду заповзятливим власником та пошук шляхів протидії такому новітньому варварству.

Рубрика «Запоріжжя в мистецтві» розповідає про історію відображення Запоріжжя у творах кіномистецтва, пісенному та живописному дискурсах. Змонтоване студентами відео «Запорожье – вся моя жизнь» знайшло емоційний відгук у серцях запоріжців, на сьогодні майже 25 тис. переглядів на YouTube. У діалозі традиційних виражальних засобів кінематографа та сучасної кліпової культури студенти представляють креативний сюжет – своєрідну історію Запоріжжя в радянських кінострічках та людських долях (http://mcmc.tilda.ws/in_arts).

«Запоріжжя в історії моєї сім'ї» – новий спеціальний колективний проект студентів, представлений малюнками, постами в блогах, сайтах, створеними студентами, публікаціями в газетах, фотоматеріалами і відеосюжетами (<http://mcmc.tilda.ws/family>).

Сімейна пам'ять – скарбниця як загальнонаціональної, так і локальної історії. *«Аналізуючи розповіді моїх батьків, починаю замислюватись, скільки ж спогадів несе в собі місто. Яка кількість місць пам'яті є навколо нас. Скільки історій тут прожито, скільки кожним вкладено в це місто... І дійсно, місто, його архітектура, його місце – ніби зв'язок з минулим, комунікація поколінь!»* – пише студентка.

У конкретних, справжніх людських долях цей проект розкриває ідею наступності поколінь, участі запоріжців у будівництві та повоєнному відновленні промислових гігантів, наполегливої праці впродовж життя, складні історичні процеси індустріалізації та міграції населення, особливості формування регіональної ідентичності. Це разом здатне створити картину поліфонічної та мультиперспективної історії, зігрітої теплом людських дол, увиразнити ідею соціальної толерантності та міцних зв'язків, на яких будується спільний життєвий простір, фізичний, соціальний, символічний.

5. Висновки

Збереження культурного спадку та історичної пам'яті неможливе без постійного діалогу, взаємодії та взаємопідтримки академічної науки, представників публічної історії, носіїв історичної пам'яті та широкого загалу зацікавленої аудиторії.

Напрямок публічної історії розвивається на ґрунті зростання суспільного інтересу до подій минулого і демократизації історичної науки. Він взаємодіє з процесами формування громадянського суспільства. У соціально-комунікаційному просторі Запоріжжя ця тенденція має яскраве вираження і працює на зміцнення єдності територіальної громади. Це виявляється в зростанні активності відповідних спільнот у соціальних мережах, участі в громадському житті міста і культурних подіях, присвячених питанням збереження історичного та культурного надбання.

Творчі роботи студентів, виконані з використанням проектних технологій навчання, природно постають у контексті напряму публічної історії. Ці творчі дослідні проекти формують у майбутніх працівників медійної галузі інтерес до історії міста, регіону як частини історії цілої країни, здатність бачити зв'язки сучасних подій з історією, свідому громадянську позицію і готовність сприяти розв'язанню актуальних проблем розвитку міста і регіону. Виконуючи такі проекти, студенти досягають історичну глибину сучасного міського простору, усвідомлюють роль соціальної когезії в розбудові регіональної ідентичності, розвивають навички аналітичного і критичного мислення, емпатії.

Освітній сайт віртуальної навчальної лабораторії «*Медіакультура в сучасному місті (Media Culture in the Modern City, MCMC)*» – онлайн-платформа, на якій представлені творчі дослідні проекти, – дає змогу систематизувати результати роботи студентів. Це також можливість вести онлайн-діалог викладача зі студентами, доповнюючи та збагачуючи аудиторне спілкування, давати оцінку, підкреслюючи переваги найкращих робіт.

Колекція навчальних проектів, представлених на сайті, є інформаційною базою для студентів подальших років навчання, на яку вони спиратимуться у виконанні власних проектів. І, нарешті, це платформа для діалогу з громадськістю міста, для спільного розвитку напрямку публічної історії.

Підхід з позицій публічної історії у взаємодії з проектними технологіями навчання дає змогу підготувати кваліфікованих працівників медійної галузі, які мають високу мотивацію досліджувати і поширювати інформацію про історію міста, об'єднувати медійну аудиторію питаннями збереження історичної спадщини. Саме такі медійні практики здатні

пробуджувати й плекати колективну пам'ять містян, відновлювати міські дискурси, яким загрожує небезпека піти в небуття, але які при цьому є вкрай необхідними для відчуття емоційного зв'язку з рідним містом, які є сховищами та генераторами колективної пам'яті.

Творчі проекти студентів розкривають роль соціальної єдності в процесах історичного розвитку, що особливо актуальне в час загостреного інформаційного протиборства. Майбутні журналісти вчаться шукати шляхи налагодження суспільного діалогу та інтеграції громади в розбудові спільного майбутнього. Публічна історія розкриває те, що єднає громаду у фізичному та соціальному часі й просторі, об'єднує містян переживанням спільного історичного досвіду та рефлексією над ним, емоційно збагачує, формує спільне ментальне поле для зміцнення соціального капіталу.

Подяки. Висловлюю подяку студентам факультету журналістики Запорізького національного університету за креативне ставлення до навчання, небайдужість до проблем історії та сьогодення міста Запоріжжя, що знайшло відображення в їхніх творчих проектах.

References

1. Nora, P. (2005), «World memory triumph», *Neprikosnoviennyi Zapas [Untouchable Reserve]*, no. 2-3 (40-41), available at: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/nora22.html> (accessed 22 July 2018).
2. National Council on Public History (NCPH), «About the field», available at: <http://ncph.org/what-is-public-history/about-the-field/> (accessed 22 July 2018).
3. Zündorf, I. (2017), «Contemporary history and public history», *Docupedia Zeitgeschichte*, March 16th, available at: http://docupedia.de/zg/Zuendorf_public_history_v2_en_2017#cite_ref-1 (accessed 22 July 2018).
4. Scientific Electronic Journal ARTIKULT (2013), «Public history is not a discipline. Interview with professor of Manchester University Jerome de Groot», no. 11 (3-2013), pp. 9–23, available at: http://articult.ruh.ru/upload/articult/journal_content/011/ARTICULT-11 (accessed 22 July 2018).
5. Hoskins, W.G. (1972), *Local History in England*, 2nd ed., Longman, London, 268 p.
6. Retro Zaporizhzhia, available at: <http://retro.zp.ua> (accessed 22 July 2018).
7. Pavelko, I. & Stoichev, V. (2017), *Unknown Dniprobud. To the Anniversary of the Start of Dniprobud Construction is Dedicated*, Tandem, Zaporizhzhia, 48 p.
8. Fliierl, T., Kravchuk, P. & Kuzmenko, O. (2017), «Bauhaus – Zaporizhzhia», *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Universality of Phenomenon of Zaporizhzhia Modernism and Bauhaus School. The Problems of Modernism Heritage Preservation» : a Scientific-Popular Edition*, in Boiko, P., Kravchuk, P. F& Lobach, N. (Eds.), OOO ID «Keramist», Zaporizhzhia, 46 p.
9. Semenets, O.O. (2017), «Why do we need public history?», *Media Culture in the Modern City, MCMC : Virtual Learning Lab*, available at: <http://mcmc.tilda.ws/society17> (accessed 22 July 2018).
10. Media Culture in the Modern City, MCMC : Virtual Learning Lab, available at: <http://mcmc.tilda.ws> (accessed 22 July 2018).
11. Semenets, O. (2018), «Discourse of the city, enacted cognition and professional journalism training», *Proceedings of the VIII International Virtual Conference on Ukrainian Studies «The Dialogue of Languages – The Dialogue of Cultures. Ukraine From a Global Perspective»*, in Novikova, O. & Schweier, U. (Eds.), Verlag readbox unipress Open Access LMU, München.

12. Nora, P. (1999), «Problems of memory places», *France-Memory*, in Nora, P., Ozouf, M., de Puimège, G. & Winock, M. (Eds), Y`zd-vo S. Peterb. un-ta, St. Petersburg, pp. 17–50.

Submitted 28.07.2018

Список джерел

1. Нора П. Всемирное торжество памяти // Неприкосновенный запас : электрон. версия журн. 2005. № 2-3 (40-41). URL : <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/nora22.html> (дата звернення: 22.07.2018).
2. «About the Field», *National Council on Public History (NCPH)*, available at: <http://ncph.org/what-is-public-history/about-the-field/> (accessed 22 July 2018).
3. Zündorf, I. (2017), «Contemporary History and Public History», *Docupedia Zeitgeschichte*, March 16th, available at: http://docupedia.de/zg/Zuendorf_public_history_v2_en_2017#cite_ref-1 (accessed 22 July 2018).
4. Публичная история – это не дисциплина. Интервью с профессором Манчестерского университета Джеромом де Гру // Научный электронный журнал АРТИКУЛЬТ. № 11 (3–2013). С. 9–23. URL : [http://articult.rsuh.ru/upload/articult/journal_content/011/ARTICULT-11_\(3-2013,P.9-23\)-Jerome_de_Groot.pdf](http://articult.rsuh.ru/upload/articult/journal_content/011/ARTICULT-11_(3-2013,P.9-23)-Jerome_de_Groot.pdf) (дата звернення: 22.07.2018).
5. Hoskins, W.G. (1972), *Local History in England*, 2nd ed., Longman, London, 268 p.
6. Ретро Запорожье. URL : <http://retro.zp.ua> (дата звернення: 22.07.2018).
7. Павелко І., Стойчев В. Невідомий Дніпробуд. Ювілею від дня початку будівництва Дніпробуду присвячується. Запоріжжя : АА ТанDEM, 2017. 48 с.
8. Флієрл Т., Кравчук П., Кузьменко О. Bauhaus – Zaporizhzhia : Матеріали до Міжнародної науково-практичної конференції «Універсальність явищ запорізького модернізму і школи Баухаус. Проблеми збереження модерністської спадщини»: Науково-популярне видання / Упор.: П. Бойко, П. Кравчук, Н. Лобач. Запоріжжя : ООО ИД «Керамист», 2017. 46 с.
9. Семенець О. О. Навіщо потрібна публічна історія? // Media Culture in the Modern City, MCMC : Virtual Learning Lab. URL : <http://mcmc.tilda.ws/society17> (дата звернення: 22.07.2018).
10. Media Culture in the Modern City, MCMC : Virtual Learning Lab. URL : <http://mcmc.tilda.ws> (дата звернення: 22.07.2018).
11. Семенець О. Дискурс міста, енактивоване пізнання та фахова підготовка журналістів // VIII Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht». Bd. 2017 / Herausgegeben von Olena Novikova und Ulrich Schweier. München : Verlag readbox unipress Open Access LMU, 2018.
12. Нора П. Проблематика мест памяти // Франция-память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимеж, М. Винок. СПб. : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1999. С. 17–50.

Надійшла до редколегії 28.07.2018